

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Priorytet VII Promocja integracji społecznej
Działanie 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej
Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Raport cząstkowy

z badań jakościowych przeprowadzonych wśród pracowników MOS/MOW/DD/ZP z powiatu wałbrzyskiego

- pracowników Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS)
- pracowników Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW)
- pracowników Domów Dziecka (DD)
- pracowników Zakładów Poprawczych (ZP)

na potrzeby projektu pt.

***„Młodzi Gniewni – wypracowanie nowych i skutecznych metod
integracji społecznej młodzieży wykluczonej lub zagrożonej
wykluczeniem społecznym”***

Opracowanie:

Bison Consulting S.A.
ul. Legnicka 46A lok.12
53-674 Wrocław
tel. 71 341 82 30
fax. 71 342 00 80
office@bison.com.pl
www.bison.com.pl

Wrocław, wrzesień 2012 r.

**Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu
Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki**

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w związku z realizacją projektu pt. „Młodzi Gniewni – wypracowanie nowych i skutecznych metod integracji społecznej młodzieży wykluczonej lub zagrożonej wykluczeniem społecznym”.

Raport cząstkowy powstał w ramach zadania 1- przygotowanie i przeprowadzenie badań i analiz. Badanie jakościowe zostało przeprowadzone wśród 30. pracowników:

- Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS)
- Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW)
- Domów Dziecka (DD)
- Zakładów Poprawczych (ZP)

z powiatu wałbrzyskiego.

Główny cel badania to identyfikacja barier, które utrudniają wychowankom Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW), Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS), Domów Dziecka (DD) i Zakładów Poprawczych (ZP) uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia.

Realizacja projektu:

Lider projektu:

Fundacja Edukacji Europejskiej
ul. Dmowskiego 2/4
58-300 Wałbrzych
tel./fax: 74 849 21 33
e-mail: office@fee.pl

Partner I:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Ul. Limanowskiego 9
58-300 Wałbrzych
tel.: 74 6666 300
fax: 74 6666 301
e-mail: sekretariat@pcpr.walbrzych.pl

Partner II:

Michael Tiffernus e.V. Institut
Stühlingerstr. 11 D-79106 Freiburg Niemcy

Spis treści

I. Wstęp.....	5
II. Wnioski z badań.....	6
III. Analiza materiału zgromadzonego w badaniu jakościowym.....	9
1. Próba badawcza- cechy społeczne badanych.....	10
2. Problemy w zakresie pracy z wychowankami MOS/MOW/DD/ZP.....	15
2.1. Trudności wychowawcze, z którymi najczęściej spotykają się pracownicy MOS/MOW/DD/ZP w pracy z wychowankami placówki.	15
2.2. Sposób, w jaki placówka organizuje czas wolny wychowankom.....	17
3. Potrzeby w zakresie pracy z wychowankami	18
3.1. Ocena zasobów materialnych, którymi dysponują placówki na efektywną pracę z wychowankami.....	19
3.2. Korzystanie pracowników MOS/MOW/DD/ZP z udziału w formach edukacji pozwalających na podnoszenie kompetencji zawodowych.....	20
3.3. Najważniejsze potrzeby pracowników MOS/MOW/DD/ZP w zakresie pracy z wychowankami.....	22
4. Ocena istniejących narzędzi oraz sposobów wspierania wychowanków MOS/MOW/DD/ZP.....	23
4.1. Elementy terapii pedagogicznej wykorzystywane przez pracowników placówek opiekuńczo- wychowawczych w pracy zawodowej.....	23
4.2. Ocena pomocy finansowej na usamodzielnienie się, zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz na kontynuowanie nauki dla wychowanków MOS/MOW/DD/ZP.....	25
4.3. Narzędzia, których potrzebują pracownicy MOS/MOW/DD/ZP do pracy z wychowankami.....	27
4.4. Sposób, w jaki pracownicy placówek opiekuńczo- wychowawczych wspierają swoich wychowanków.....	28

5. Bariery, które uniemożliwiają wychowankom MOW/MOS/DD/ZP start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową.....	28
5.1. Bariery, które uniemożliwiają start w dorosłe życie wychowankom placówki.....	29
5.2. Bariery, które uniemożliwiają integrację społeczną i zawodową wychowankom MOW/MOS/DD/ZP.....	30
5.3. Współpraca placówek opiekuńczo- wychowawczych z pracodawcami z powiatu wałbrzyskiego.....	31
5.4. Czynniki, które decydują o zatrudnieniu osoby, która opuszcza placówkę.....	32
IV. Spis rysunków.....	33
V. Spis tabel	34
VI. Załączniki.....	34

I. Wstęp

Niniejszy Raport cząstkowy jest rezultatem przeprowadzonych badań jakościowych metodą Indywidualnego Wywiadu Pogłębionego (IDI - Individual In-Depth Interview) wśród 30. pracowników Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW), Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS), Domów Dziecka (DD) i Zakładów Poprawczych (ZP) z powiatu wałbrzyskiego.

Celem badania było zidentyfikowanie barier oraz zdefiniowanie problemów, które utrudniają wychowankom Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego (MOW), Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapeutycznego (MOS), Domów Dziecka (DD) i Zakładów Poprawczych (ZP) uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia.

Badania jakościowe prowadzone były przez moderatorów w oparciu o narzędzie badawcze, tj. scenariusz wywiadu uwzględniający cele badania oraz poprzez zgłębianie obszarów badawczych podczas bezpośrednich rozmów z w obszarach problemowych wywiadu.

Badaniem objęto pracowników MOS/MOW/DD z pow. wałbrzyskiego oraz Zakładu Poprawczego ze Świdnicy (z powodu braku placówki w pow. wałbrzyskim, ZP w Świdnicy sprawuje opiekę nad wychowankami z pow. wałbrzyskiego), którzy spełniali następujące kryteria:

- 1) wyrazili zgodę na przeprowadzenie wywiadu,
- 2) pełnili funkcję terapeuty, pedagoga, wychowawcy,
- 3) wyrazili zgodę na nagranie wywiadu za pomocą dyktafonu,
- 4) z własnej woli chcieli rozmawiać o problemie badawczym przedstawionym w scenariuszu wywiadu.

W metodologii zastosowano również, scenariusz wywiadu pogłębionego w wersji elektronicznej do prezentowania na stronie internetowej projektu www.mlodziagniewni.com.pl, przed wywiadem moderator mógł wskazać respondentowi możliwość zapoznania się ze scenariuszem wywiadu, co umożliwiło mu przygotowanie się do spotkania z moderatorem i przeprowadzenie wywiadu w umówionym terminie.

Próba badawcza- badanie przeprowadzono wśród 30. pracowników reprezentujących następujące placówki opiekuńczo- wychowawcze z powiatu wałbrzyskiego: Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy (MOW)- 36% respondentów, Dom Dziecka- 34% respondentów, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapeutyczny- 20% respondentów oraz Zakład Poprawczy (Świdnica)- 10% respondentów. Wszyscy respondenci wykazali się wiedzą o problemie badawczym, przekazując moderatorom wiele cennych informacji i spostrzeżeń. Pracownicy MOS/MOW/DD/ZP szczegółowo wskazali problemy i potrzeby w zakresie pracy z wychowankami, ocenili istniejące narzędzia oraz sposoby wspierania wychowanków oraz zidentyfikowali bariery, które uniemożliwiają wychowankom MOS/MOS/DD/ZP start w dorosłe życie oraz integrację społeczną i zawodową.

Rozkład (%) próby badawczej ww. wynikał z głównego kryterium jakim była pełniona funkcja pracownika placówki (terapeuta, pedagog, wychowawca). Założono minimalną reprezentację próby na poziomie 10% dla badanej grupy respondentów z jednego rodzaju badanej placówki. W trzech rodzajach placówek objętych badaniem w pow. wałbrzyskim i Zakładzie Poprawczym w Świdnicy, 7% badanych reprezentowało dwie placówki z powodu zatrudnienia w dwóch różnych placówkach (np. w jednej pełni funkcję pedagoga w drugiej wychowawcy, wykonując powierzone obowiązki w różnych godzinach). Próba badawcza jest reprezentatywna dla wszystkich pracowników (terapeuci, pedagogzy, wychowawcy) placówek MOS/MOW/DD z pow. wałbrzyskiego i ZP w Świdnicy (źródło danych: badane placówki).

II. Wnioski z badań

Z analizy zebranego materiału badawczego wypływają bardzo dobre informacje dotyczące wykształcenia i kompetencji badanych pracowników placówek. Wszyscy respondenci są bardzo dobrze wykształceni- zgodnie z potrzebami placówek, które reprezentują, mają wieloletnie doświadczenie w pracy z wychowankami, są kompetentni. 100% badanych posiada wykształcenie wyższe, w tym 37% drugi kierunek studiów oraz studia podyplomowe. Oprócz ukończonych studiów, 93% badanych doksztala się i podnosi swoje kompetencje zawodowe w różnych formach: studia podyplomowe specjalistyczne, szkolenia, seminaria, sympozja,

kursy, warsztaty, badania naukowe, w dziedzinach potrzebnych do pracy z wychowankami placówek. Ponadto praca 63% respondentów podlega stałej superwizji. Aż 83% badanych uczestniczyło w superwizji, w tym 43% w superwizji grupowej, a 40% w indywidualnej.

Jednakże, badający na podstawie analizy wywiadów pogłębionych wyprowadza niepokojącą informację, że spośród badanych, aż 26% nie potrafiło dokonać oceny udzielanej pomocy finansowej wychowankom na usamodzielnienie się i zagospodarowanie rzeczowe, a 28% na kontynuowanie nauki.

W wyniku analizy zebranego materiału badawczego sformułowano wnioski w następujących obszarach badawczych:

1. Problemy w zakresie pracy z wychowankami MOS/MOW/DD/ZP

- 1) 80% respondentów wskazało, że w pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym spotyka się z agresją słowną, 73% z uzależnieniami od papierosów, alkoholu i narkotyków, 70% z brakiem zainteresowania nauką, 67% z lekceważeniem i niewykonywaniem poleceń nauczycieli i wychowawców, 63% z agresją fizyczną, 57% z nadmierną ruchliwością/ złośliwością/ hałaśliwością, 37% z konfliktem z prawem, 23% z egoizmem, 37% z upośledzeniem umysłowym/płaczliwością.
- 2) Ponad połowa respondentów w pracy grupowej z wychowankami spotyka się z niechęcią do współpracy z rówieśnikami, 30% z brakiem zainteresowania ze strony grupy, natomiast 27% z nadpobudliwością podopiecznych. Aż 60% badanych wskazało inne trudności (szczegółowy katalog w pkt. 2.1 raportu).
- 3) 40% respondentów w pracy indywidualnej z wychowankami napotyka na trudności związane ze skłonnością do kłamstw i konfabulacji, 37% z wycofywaniem się wychowanka, 30% z brakiem chęci do współpracy, 57% wskazało inne trudności (szczegółowy katalog w pkt.2.1 raportu).
- 4) Z analizy wywiadów wypływa bardzo dobra informacja, gdyż 100% badanych stwierdziło, że wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych mają bardzo dobrze zorganizowany wolny czas.

2. Potrzeby w zakresie pracy z wychowankami

- 1) Spośród badanych, aż 77% pracowników MOW/MOS/DD/ZP stwierdziło, że zasoby materialne, którymi dysponuje placówka nie są wystarczające dla efektywnej pracy z wychowankami. Szczegółowy katalog potrzeb w pkt. 3.2 raportu.
- 2) 90% respondentów wskazało potrzeby w zakresie pracy z wychowankami, 10% badanych nie wskazało żadnych potrzeb. Szczegółowy katalog potrzeb w pkt. 3.3 raportu.

3. Ocena istniejących narzędzi oraz sposobów wspierania wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

- 1) 77% respondentów wykorzystuje w pracy zawodowej z wychowankami gry ruchowe i zajęcia sportowe jako elementy terapii, 70% zajęcia plastyczne, 63% rozwiązywanie łamigłówek, 60% prace fizyczne, społecznie użyteczne oraz terapię indywidualną, 37% wykorzystuje inne niż wskazane w scenariuszu elementy terapii pedagogicznej, w tym: techniki zastępowania agresji.
- 2) Ocenianym narzędziem była udzielana pomoc finansowa na usamodzielnienie się wychowanków, którą 23% respondentów oceniło średnio, 20% dobrze, 13% bardzo dobrze, źle i bardzo źle oceniło kolejno 13% i 7% badanych, aż 26% badanych nie umiało ocenić pomocy ww.
- 3) Ocenianym narzędziem była udzielana pomoc pieniężna dla wychowanków placówek na zagospodarowanie w formie rzeczowej , którą 27% respondentów oceniło dobrze, 17% bardzo dobrze i średnio, 13% źle, aż 28% badanych nie umiało ocenić pomocy ww.
- 4) Z analizy materiału badawczego wypływa informacja, że wszyscy respondenci w różnym stopniu wskazali na brak wystarczających narzędzi do efektywnej pracy z wychowankami, że potrzebują właściwego wyposażenia sal, komputerów, instrumentów muzycznych,

materiałów do zajęć w tym: materiałów plastycznych, materiałów edukacyjnych oraz sprzętów sportowych.

4. Bariery, które uniemożliwiają wychowankom MOW/MOS/DD/ZP start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową
 - 1) Wszyscy respondenci wskazali, że bariery, które uniemożliwiają wychowankom start w dorosłe życie mają charakter finansowy/materialny, środowiskowy, psychologiczno-socjologiczny. Szczegółowy katalog barier w pkt.5.1 raportu.
 - 2) Wszyscy respondenci wskazali, że bariery, które uniemożliwiają wychowankom integrację społeczną i zawodową to głównie brak wykształcenia zawodowego, brak chęci do nauki, zaburzenia emocjonalne, niska samoocena, lęk przed powrotem do środowiska rodzimego, postawa roszczeniowa, słaba motywacja do pracy i nauki. Szczegółowy katalog barier w pkt.5.2 raportu.
 - 3) 63% respondentów wskazało, że placówki MOS/MOW/DD/ZP, które reprezentują współpracują z pracodawcami z powiatu wałbrzyskiego w zakresie uczestnictwa wychowanków w pracach zleconych i edukacją nt. funkcjonowania zakładów pracy. Aż 47% badanych nie miało takiej wiedzy, a tylko 7% wskazało, że placówki interesują się potrzebami pracodawców w zakresie zatrudnienia wychowanków.
 - 4) Wszyscy respondenci w wywiadach, w różnym stopniu podkreślali, że ważnymi czynnikami, które decydują o zatrudnieniu osoby, która opuszcza placówkę są głównie: wykształcenie, umiejętności, chęć pracy, zdyscyplinowanie i brak leku przed pracodawcą. Szczegółowy katalog czynników w pkt. 5.4 raportu.

III. Analiza materiału zgromadzonego w badaniu jakościowym

W ramach ww. badań jakościowych, moderatorzy przeprowadzali z respondentami indywidualne wywiady pogłębione na podstawie opracowanego scenariusza zawierającego niżej wymienione obszary badawcze:

- 1) problemy w zakresie pracy z wychowankami,
- 2) potrzeby w zakresie pracy z wychowankami,

- 3) ocena istniejących narzędzi oraz sposobów wspierania,
- 4) identyfikacja barier, które uniemożliwiają wychowankom MOW/MOS/DD/ZP start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową.

Podczas indywidualnego wywiadu przeprowadzonego z respondentem, moderatorzy pozyskiwali informacje oraz zgłębiali wiedzę o problematyce obszarów badawczych, co pozwoliło zebrać cenny materiał badawczy. Na podstawie przeprowadzonej analizy zebranego materiału badawczego opracowano niniejszy raport.

Poniżej w pięciu podrozdziałach przedstawiono wyniki analizy materiału badawczego:

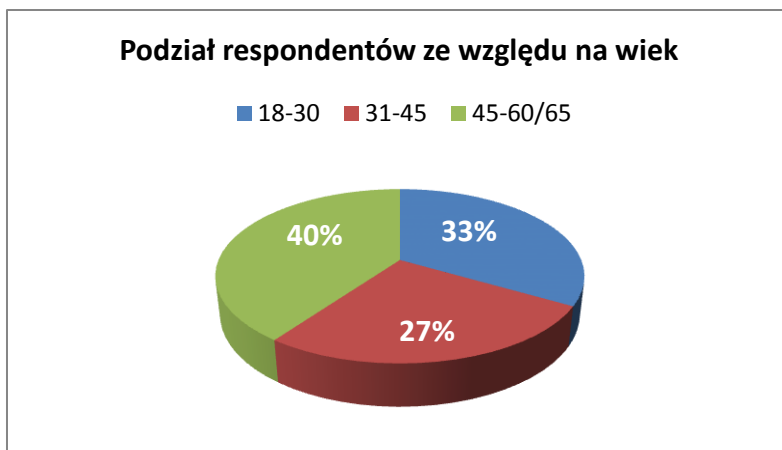
1. Próba badawcza- cechy społeczne badanych

W badaniu jakościowym przeprowadzonym metodą IDI w ramach projektu pt. **„Młodzi Gniewni – wypracowanie nowych i skutecznych metod integracji społecznej młodzieży wykluczonej lub zagrożonej wykluczeniem społecznym”** wzięło udział 30. respondentów – pracownicy Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW), Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS), Domów Dziecka (DD) z powiatu wałbrzyskiego i Zakładu Poprawczego (ZP) w Świdnicy, stanowiących próbę badawczą. Cechy społeczne badanych określono na podstawie odpowiedzi udzielonych przez respondentów, które zostały zdefiniowane w scenariuszu indywidualnego wywiadu pogłębionego jako dane respondenta/respondentki.

W badaniu jakościowym wzięło udział 21 kobiet (70% respondentów) i 9 mężczyzn (30% respondentów), w przedziałach wiekowych:

- 45-60/65 lat- 40% respondentów,
- 18-30 lat- 33% respondentów,
- 31-45 lat- 27% respondentów.

Podział respondentów ze względu na wiek przedstawiono na rys. 1

Rys. 1 Podział respondentów ze względu na wiek

Podział respondentów ze względu na wykształcenie zilustrowano na rys. 2.

Rys. 2 Podział respondentów ze względu na wykształcenie

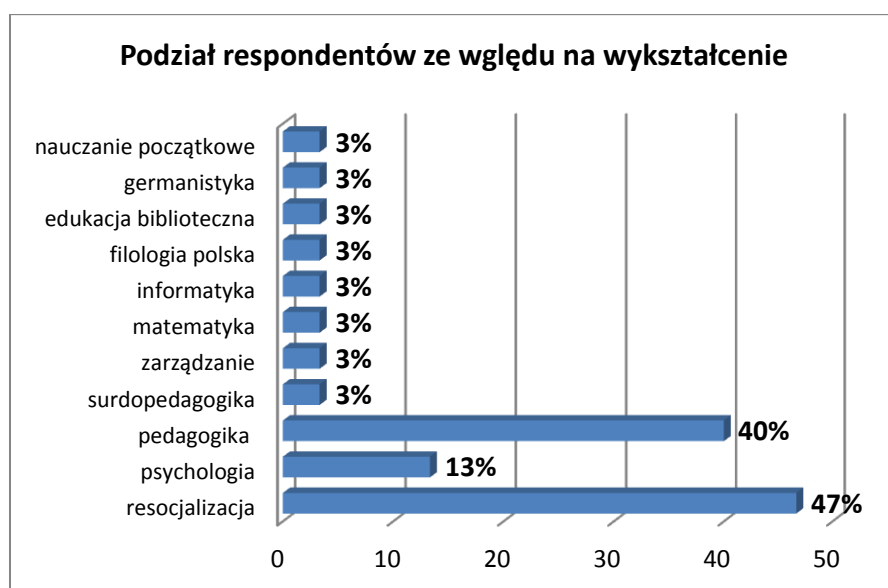
Wszyscy badani pracownicy MOS/MOW/DD/ZP posiadają wykształcenie wyższe.

Żaden z respondentów nie posiada wykształcenia wyższego niepełnego, tj. licencjatu. Kierunki uczelni wyższych, które ukończyli zestawiono w tabeli 1 oraz na rys. 3.

Tab. 1 Kierunki uczelni wyższych ukończonych przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP

Lp.	Odpowiedzi	Ilość odp.	%
1.	resocjalizacja	14	47
2.	psychologia	4	13
3.	pedagogika	12	40
4.	surdopedagogika	1	3
5.	zarządzanie	1	3

6.	matematyka	1	3
7.	informatyka	1	3
8.	filologia polska	1	3
9.	edukacja biblioteczna	1	3
10.	germanistyka	1	3
11.	nauczanie początkowe	1	3

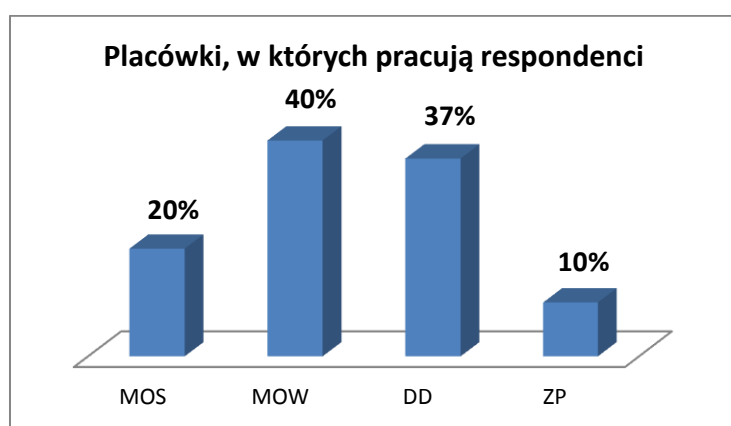
Rys. 3 Kierunki uczelni wyższych ukończonych przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP

Spośród respondentów- pracowników placówek opiekuńczo- wychowawczych większość, tj. 47% i 40% respondentów to osoby z wykształceniem wyższym po kierunkach resocjalizacja i pedagogika, natomiast 13% respondentów to psychologowie. Pozostali respondenci to absolwenci uczelni wyższych po kierunkach: nauczanie początkowe, germanistyka, edukacja biblioteczna, filologia polska, informatyka, matematyka, zarządzanie, a także surdopedagogika. Część respondentów, tj. 37% posiada ukończony więcej niż jeden kierunek studiów, w większości pedagogikę i resocjalizację, studia podyplomowe, kierunkowe.

Rodzaje placówek, które reprezentują respondenci przedstawiono w tabeli 2 oraz na rys. 4.

Tab. 2 Rodzaje placówek, w których pracują respondenci

Lp.	Odpowiedzi	Il. odp.	%
1	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapeutyczny	6	20
2	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy	12	40
3	Dom Dziecka	11	37
4	Zakład Poprawczy	3	10
5	Σ	32	107

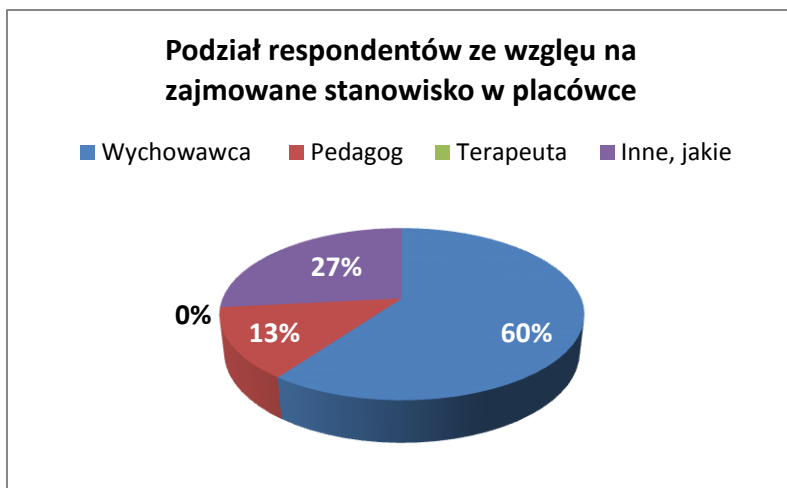
Rys. 4 Rodzaje placówek, w których pracują respondenci

40% respondentów to pracownicy Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, 37%- Domów Dziecka, 20%- Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, natomiast 10%- Zakładu Poprawczego. 2 respondentów, tj. 7% pracuje zarówno w MOW, jak i MOS.

Podział respondentów ze względu na zajmowane stanowisko w placówce MOS/MOW/D/ZP zestawiono w tabeli 3 oraz na rys. 5.

Tab. 3 Podział respondentów ze względu na zajmowane stanowisko w placówce

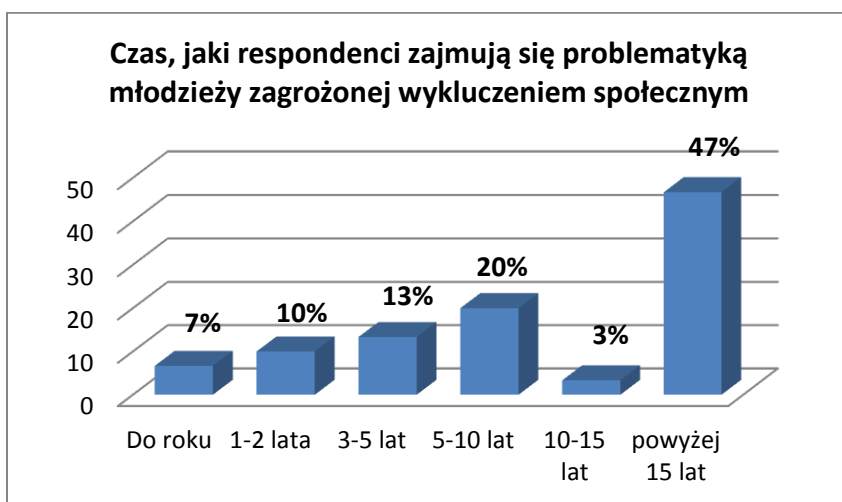
Lp.	Odpowiedzi	Il. odp.	%
1	Wychowawca	18	60
2	Pedagog	4	13
3	Terapeuta	0	0
4	Inne, jakie	8	27
	Σ	30	100

Rys. 5 Podział respondentów ze względu na zajmowane stanowisko w placówce

60% badanych pracowników MOW/MOS/DD/ZP to wychowawcy, natomiast 13% to pedagodzy. 27% respondentów wskazało inne stanowiska jakie zajmują, ze względu na łączenie funkcji na dwóch stanowiskach, w tym : nauczyciel/wychowawca (14%), psycholog/biblioterapeuta/nauczyciel (10%) oraz zastępca dyrektora/wychowawca (3%).

Czas, jaki respondenci zajmują się problematyką młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym przedstawiono na rys. 6.

Rys. 6 Czas, jaki respondenci zajmują się problematyką młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym

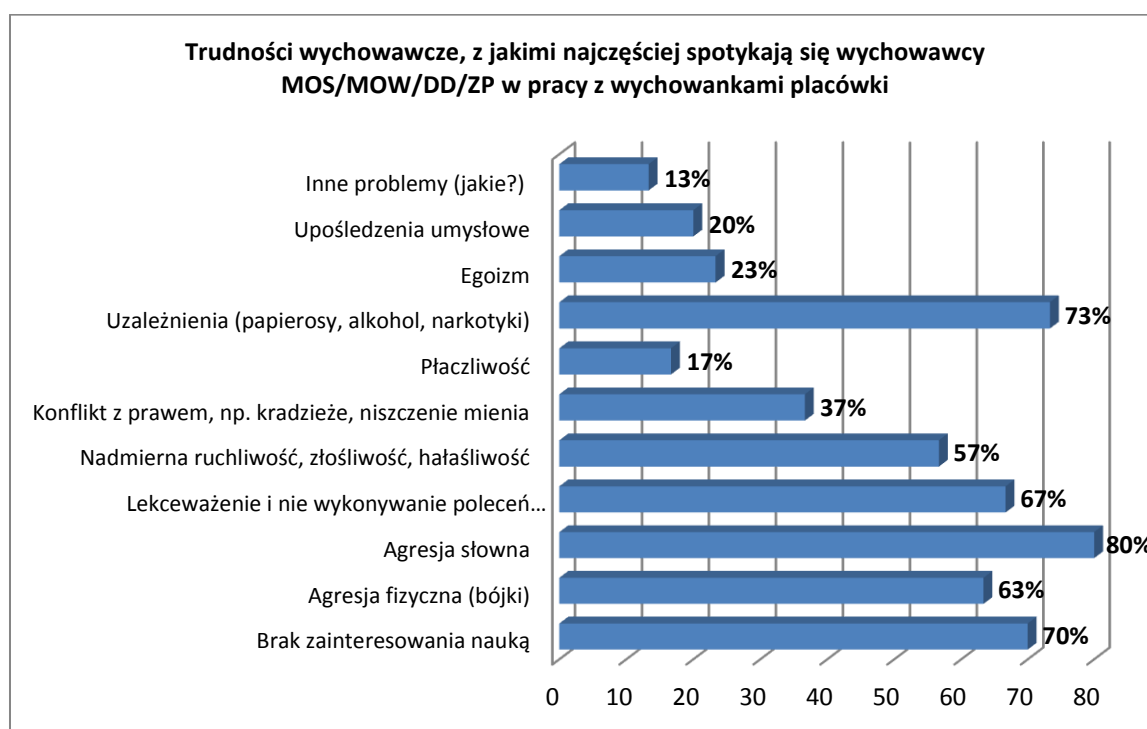
Niemal połowa respondentów zajmuje się problematyką młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym od ponad 15 lat, 20% pracowników MOS/MOW/DD/ZP 5-10 lat, 13% 3-5 lat, 10% 1-2 lat, 7% do roku, natomiast 3% 10-15 lat.

2. Problemy w zakresie pracy z wychowankami MOS/MOW/DD/ZP

Pracownicy Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Domów Dziecka i Zakładu Poprawczego wskazywali trudności wychowawcze, które najczęściej spotykają w pracy z wychowankami placówki, trudności w pracy indywidualnej oraz grupowej z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym oraz sposób, w jaki placówka organizuje czas wolny wychowankom.

2.1. Trudności wychowawcze, z którymi najczęściej spotykają się pracownicy MOS/MOW/DD/ZP w pracy z wychowankami placówki

Trudności wychowawcze, z którymi najczęściej spotykają się pracownicy MOS/MOW/DD/ZP w pracy z wychowankami placówki przedstawiono na rys.7.

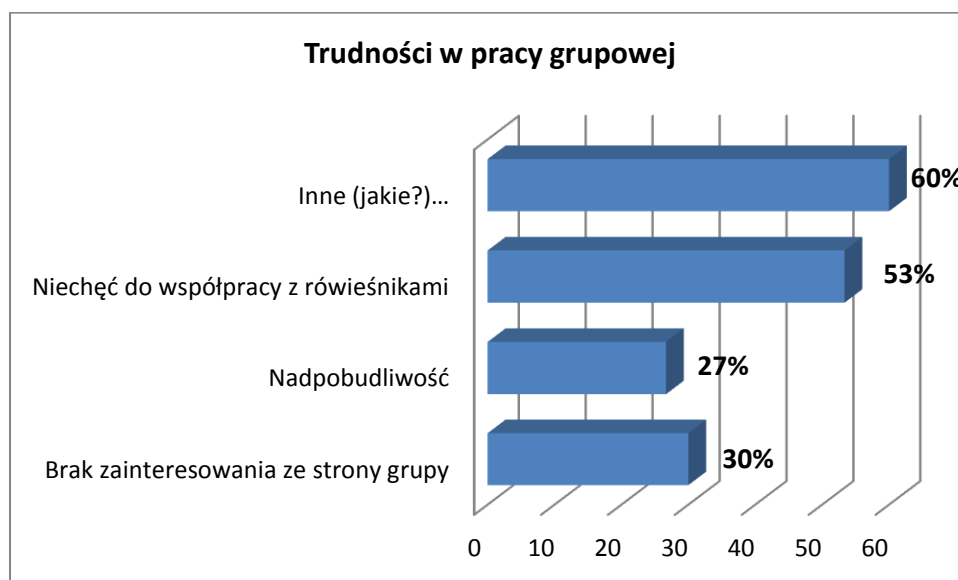

Rys. 7 Trudności wychowawcze, z którymi najczęściej spotykają się pracownicy MOS/MOW/DD/ZP w pracy z wychowankami placówki

80% respondentów w pracy z młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym spotyka się z agresją słowną, 73% z uzależnieniami od papierosów, alkoholu i narkotyków, 70% z brakiem zainteresowania nauką wśród wychowanków, 67%

z lekceważeniem i niewykonywaniem poleceń nauczycieli i wychowawców, 63% z agresją fizyczną, 57% nadmierną ruchliwością/ złośliwością/ hałaśliwością, 37% z konfliktem z prawem, natomiast 23% z egoizmem. 20% pracowników MOS/MOW/DD/ZP spotyka się w swojej placówce z upośledzeniem umysłowym, a 17% z płaczliwością. Inne niż podane w scenariuszu problemy podało 13% badanych, wymieniając: egocentryzm, konflikty pomiędzy nowymi wychowankami a wychowankami, którzy są objęci wsparciem placówki przez dłuższy czas, strach przed pójściem do szkoły, a także brak poczucia humoru wśród podopiecznych.

Pracownicy Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Domów Dziecka i Zakładu Poprawczego w swojej pracy napotykają na trudności związane z pracą grupową wychowanków placówki. Wskazane przez respondentów trudności w pracy grupowej przedstawiono na rys. 8.

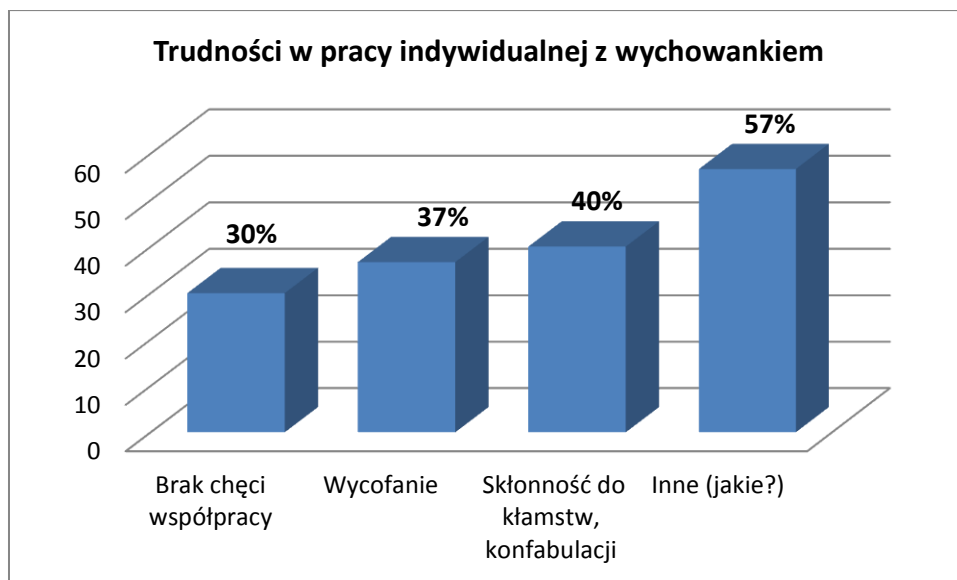

Rys. 8 Trudności pracowników MOS/MOW/DD/ZP w pracy grupowej z wychowankami placówki

Ponad połowa respondentów w pracy grupowej z wychowankami MOW/MOS/DD/ZP spotyka się z niechęcią do współpracy z rówieśnikami, 30% z brakiem zainteresowania ze strony grupy, natomiast 27% z nadpobudliwością podopiecznych. Aż 60% pracowników placówek opiekuńczo- wychowawczych podało inne trudności, w tym: różnorodność grup, agresja słowna, niechęć do czegokolwiek, brak zaufania, poczucia bezpieczeństwa, motywacji, samolubstwo, trudności w budowaniu relacji w grupie, dyscyplinowanie, dzieci w innym wieku, niechęć wychowanków, trudności w budowaniu relacji w grupie, niechęć do

szkoły i nauczycieli, różne zainteresowania, bunt, popisywanie się, lekceważenie się nawzajem, różnorodność środowisk społecznych, różnorodność zaburzeń u dzieci, czas pobytu i grupa.

Trudności, jakie napotykają pracownicy MOS/MOW/DD/ZP w pracy indywidualnej z wychowankiem placówki przedstawiono na rys. 9.

Rys. 9 Trudności, jakie napotykają pracownicy MOS/MOW/DD/ZP w pracy indywidualnej z wychowankiem placówki

40% respondentów w pracy indywidualnej z podopiecznym napotyka na trudności związane ze skłonnością do kłamstw i konfabulacji, 37% z wycofywaniem się wychowanka, natomiast 30% z brakiem chęci do współpracy. 57% wskazało inne trudności, w tym: zaległości, brak wiary w siebie, niechęć, mechanizmy obronne, trudność w nawiązywaniu kontaktów, brak zaufania, dekoncentracja, lęk, sprawy ukryte, różnorodność nastrojów, niestałość, nie ufność w stosunku do dorosłych. Zaledwie 2 respondentów (7%) nie ma trudności w pracy indywidualnej z wychowankami MOS/MOW/DD/ZP.

2.2. Sposób, w jaki placówka organizuje czas wolny wychowankom

Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze, Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapeutyczne, Domy Dziecka i Zakład Poprawczy zapewniają czas wolny wychowankom organizując:

- zajęcia na świeżym powietrzu np. spacer, wyjazdy, grę w piłkę nożną, wycieczki rowerowe,
- różnego rodzaju gry np. piłkarzyki, tenis stołowy,
- kółka zainteresowań, m.in. wędkarstwo, choreoterapia,
- kolonie, obozy, wycieczki, wyjazdy harcerskie,
- zajęcia sportowe (basen, zajęcia na sali gimnastycznej, skatepark, boks), komputerowe, plastyczne, techniczne, muzyczne, turystyczne,
- zajęcia zorganizowane np.: praca w kuchni, gotowanie, pieczenie, robienie sałatek, szycie, modelarstwo,
- wyjścia do teatru, kina,
- gry stolikowe, scrable, szachy,
- zajęcia specjalistyczne związane z problemami, z którymi młodzież przychodzi do placówki- zajęcia psychologiczne, terapeutyczne, socjoterapeutyczne, wychowawcze,
- indywidualną pomoc w nauce,
- integrację ze środowiskiem lokalnym,
- imprezy świąteczne,
- kiermasze rękodzielnicze,
- wychowanie patriotyczne,
- rajdy martyrologii,
- wyjścia do biblioteki,
- spotkania z twórcami lokalnymi,
- konkursy, turnieje,
- zajęcia rozwijające zdolności poznawcze,
- uczestniczenie w uroczystościach państwowych, obchody różnych dni,
- pracę,
- pomoc siostrą zakonnym, pomoc w hospicjum.

Zdaniem respondentów wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych mają bardzo dobrze zorganizowany wolny czas.

3. Potrzeby w zakresie pracy z wychowankami

W obszarze badawczym dotyczącym potrzeb pracowników MOW/MOS/DD/ZP w zakresie pracy z wychowankami respondenci oceniali zasoby materialne, którymi

dysponują placówki w celu realizacji efektywnych planów pracy z wychowankami, wskazywali na co brakuje środków pieniężnych, określali swój udział w formach edukacji podnoszących kompetencje zawodowe, a także swoje potrzeby w zakresie pracy z wychowankami placówki, którą reprezentowali.

3.1. Ocena zasobów materialnych, którymi dysponują placówki na efektywną pracę z wychowankami

Respondenci udzielali odpowiedzi moderatorom na pytanie badawcze- Czy zasoby materialne, którymi dysponuje placówka są wystarczające dla efektywnej pracy z wychowankiem?. Udzielone odpowiedzi zilustrowano na rys. 10.

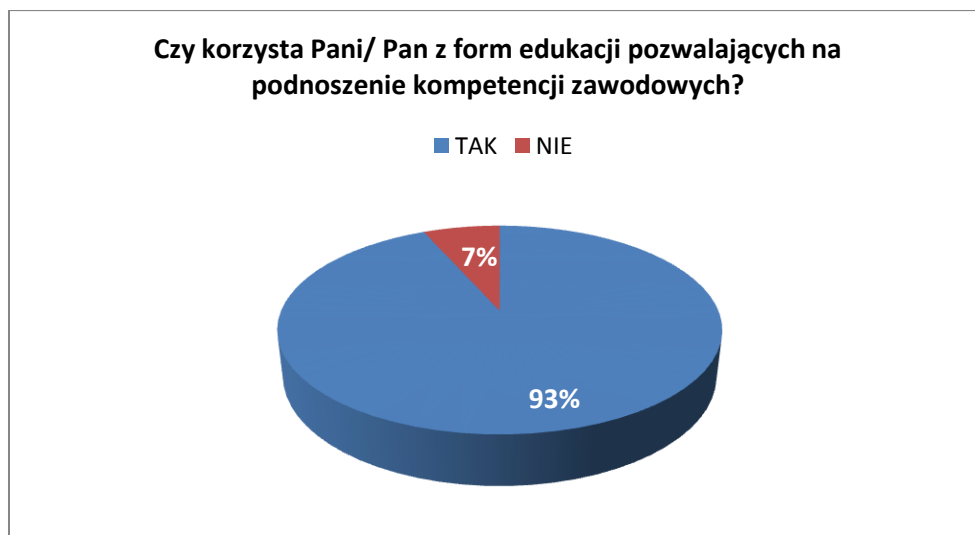

Rys. 10 Ocena zasobów materialnych, którymi dysponuje placówka

Zdaniem 77% pracowników MOW/MOS/DD/ZP zasoby materialne, którymi dysponuje placówka nie są wystarczające dla efektywnej pracy z wychowankami. Środków pieniężnych brakuje na: wszelkie wyjazdy dotyczące turystyki (wycieczki, kolonie, obozy, zimowiska), kino, basen, na kółka zainteresowań, na indywidualne zajęcia, na lepsze ubrania, środki czystości, wyposażenie, lepsze materiały do zajęć, na wyjścia, dojazdy i jedzenie, na pomoce edukacyjne, na nową pracownię komputerową, legalne oprogramowanie, instrumenty muzyczne (klawisze, gitara), sprzęt sportowy, na rozwój indywidualnych zainteresowań wychowanków placówek, na książki i pomoce edukacyjne, Internet, na zajęcia terapeutyczne, na dodatkowe formy zajęć pozalekcyjnych, na aktywne spędzanie czasu, na profesjonalne środki plastyczne, na wyjścia do instytucji kultury, nową halę sportową oraz na resocjalizację.

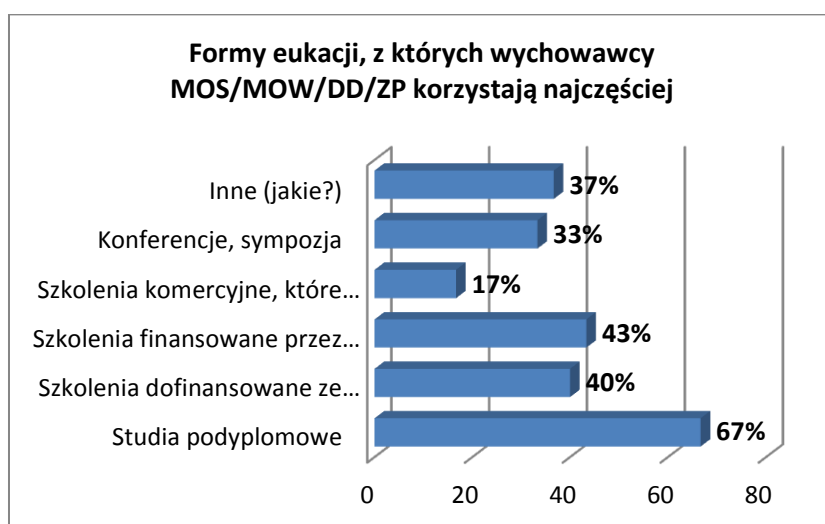
3.2. Korzystanie pracowników MOS/MOW/DD/ZP z udziału w formach edukacji pozwalających na podnoszenie kompetencji zawodowych

93% pracowników MOS/MOW/DD/ (rys. 11) z powiatu wałbrzyskiego i ZP w Świdnicy korzysta z udziału w formach edukacji pozwalających na podnoszenie kompetencji zawodowych.

Rys. 11 Korzystanie z form edukacji pozwalających na podnoszenie kompetencji zawodowych przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP

Wskazane przez respondentów formy edukacji, z których korzystają najczęściej przedstawiono na rys. 12.

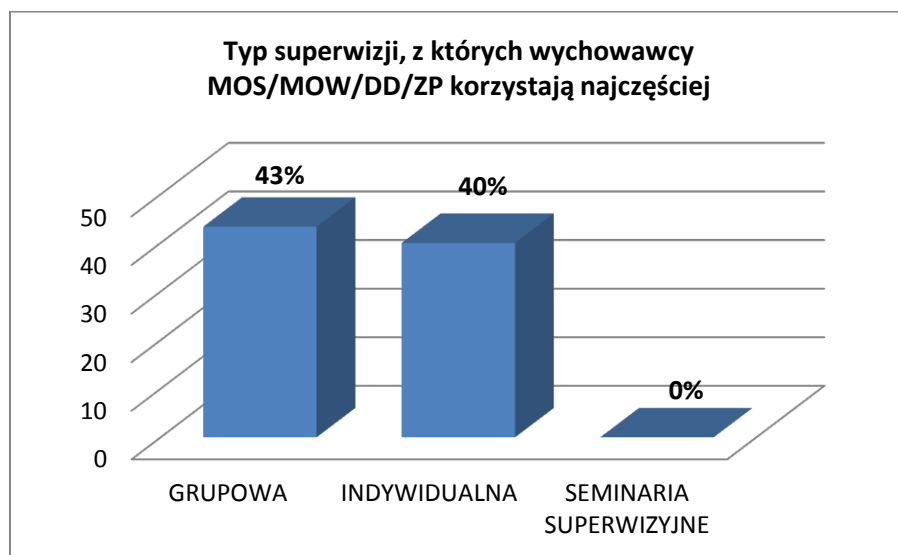
Rys. 12 Formy edukacji, z których wychowawcy MOS/MOW/DD/ZP korzystają najczęściej

67% pracowników MOS/MOW/DD/ZP podnosi swoje kompetencje zawodowe uczęszczając na studia podyplomowe, 43% poprzez szkolenia finansowane przez

pracodawcę, 40% poprzez szkolenia dofinansowane ze środków Unii Europejskiej, 33% korzysta z konferencji i sympozjów, natomiast 17% respondentów ze szkoleń komercyjnych, które sami opłacają. Ponadto 37% ankietowanych wskazało inne formy edukacji, z których korzystają najczęściej od form podanych przez moderatora podczas wywiadu pogłębionego. Osoby te podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe poprzez: studia wyższe, szkolenia wewnętrzne, samokształcenie, kursy organizowane przez placówkę, e-learning oraz staże.

Większość respondentów (37% i 33%) korzysta z udziału w formach edukacji podnoszących kompetencje zawodowe raz na kwartał oraz raz w roku, natomiast po 10% raz w miesiącu oraz rzadziej niż raz w roku. 93% pracowników MOS/MOW/DD/ZP korzysta z form edukacji podnoszących kompetencje zawodowe z własnej inicjatywy, zaś 53% z inicjatywy przełożonych; w większości przypadków zarówno z własnej inicjatywy, jak i z inicjatywy przełożonych.

Ponadto praca 63% respondentów podlega stałej superwizji. Typy superwizji, z których pracownicy MOS/MOW/DD/ZP korzystają najczęściej przedstawiono na rys. 13.

Rys. 13 Typy superwizji, z których pracownicy MOS/MOW/DD/ZP korzystają najczęściej

43% pracowników MOS/MOW/DD/ZP korzysta z superwizji grupowej, natomiast 40% z superwizji indywidualnej. Żaden z respondentów nie korzysta z seminariów superwizyjnych.

3.3. Najważniejsze potrzeby pracowników MOS/MOW/DD/ZP w zakresie pracy z wychowankami

Najważniejsze potrzeby pracowników MOS/MOW/DD/ZP w zakresie pracy z wychowankami to:

- zatrudnienie specjalisty do pracy socjoterapeutycznej,
- pomoce dydaktyczne,
- możliwość wewnętrznego decydowania między wychowawcą a wychowankiem poza regulaminem placówki,
- wewnętrzny system nagród i kar,
- więcej środków na terapię,
- więcej pracy indywidualnej z wychowankami,
- środki na zakup wszystkich potrzebnych materiałów do prowadzenia szkoleń, do pracy wychowawczej,
- nowoczesne środki audiowizualne- np. interaktywne tablice ze stałym dostępem do Internetu,
- środki na prowadzenie zajęć plastycznych,
- nowa pracownia komputerowa z legalnym oprogramowaniem,
- instrumenty muzyczne,
- sprzęt sportowy,
- wprowadzenie superwizji do placówki,
- zwiększenie liczby godzin pracy,
- materiały pomocnicze,
- zmniejszenie biurokracji,
- środki finansowe na wyjścia zewnętrzne z wychowankami,
- sala gimnastyczna,
- chęci wychowanków i ich inicjatywy,
- nagrody motywacyjne,
- dostęp do komputera dla wychowawców i nauczycieli,
- dostępność telefonów,
- ścisła i jednorodna współpraca instytucji opiekuńczych,
- zainteresowanie ze strony Państwa rodzicami wychowanków, i zaangażowaniem rodziny,

- szybsze resocjalizowanie w Zakładach Poprawczych i kontakt ze środowiskiem zewnętrznym,
- hostel dla chodzących do szkoły i pracy.

Zaledwie 10% pracowników MOS/MOW/DD/ZP nie ma potrzeb w zakresie pracy z wychowankami placówki.

4. Ocena istniejących narzędzi oraz sposobów wspierania wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

W obszarze badawczym dotyczącym oceny istniejących narzędzi oraz sposobów wspierania wychowanków MOS/MOW/DD/ZP respondenci wskazywali elementy terapii pedagogicznej, jakie wykorzystują w pracy; oceniali pomoc finansową na usamodzielnienie się wychowanków, zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz na kontynuowanie nauki dla wychowanków MOS/MOW/DD/ZP, a także wskazywali narzędzia, jakie potrzebują do pracy z podopiecznymi oraz sposób, w jaki wspierają swoich wychowanków.

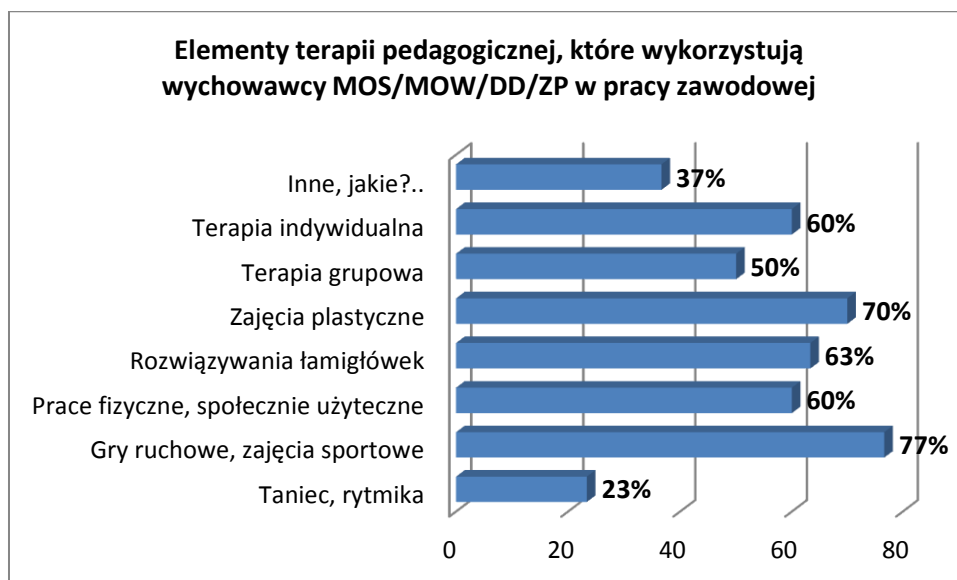
4.1. Elementy terapii pedagogicznej wykorzystywane przez pracowników placówek opiekuńczo- wychowawczych w pracy zawodowej.

Elementy terapii pedagogicznej wykorzystywane przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP zestawiono w tabeli 4 oraz na rys. 14.

Tab. 4 Elementy terapii pedagogicznej wykorzystywane przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP

Lp.	Odpowiedzi	Ilość odpowiedzi	%
1	Taniec, rytmika	7	23
2	Gry ruchowe, zajęcia sportowe	23	77
3	Prace fizyczne, społecznie użyteczne	18	60

4	Rozwiązywania łamigłówek	19	63
5	Zajęcia plastyczne	21	70
6	Terapia grupowa	15	50
7	Terapia indywidualna	18	60
8	Inne, jakie?..	11	37

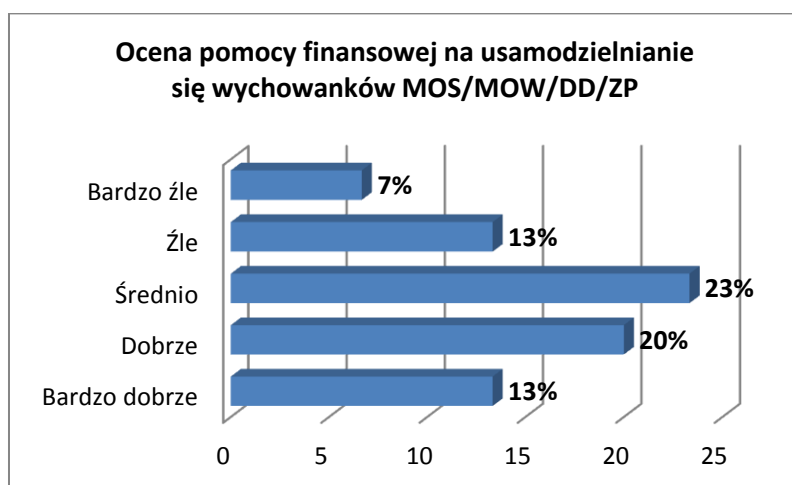
Rys. 14 Elementy terapii pedagogicznej wykorzystywane przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP

77% respondentów wykorzystuje w pracy zawodowej z wychowankami gry ruchowe i zajęcia sportowe jako elementy terapii, 70% zajęcia plastyczne, 63% rozwiązywanie łamigłówek, 60% prace fizyczne, społecznie użyteczne oraz terapię indywidualną, natomiast 23% taniec i rytmikę. Ponadto 37% pracowników MOS/MOW/DD/ZP wykorzystuje inne niż podane przez moderatora elementy terapii pedagogicznej, w tym: techniki zastępowania agresji, tj. biblioterapię, arteterapię, muzykoterapię, biblioterapię, socjoterapię, teatroterapię, rozmowy, czytanie, NLP, relaksację, wizualizację, kinezylogię, edukację, kabaret, karaoke, ruch, animacje, wyjścia do muzeum, a także poznawanie bezpośrednio. Zaledwie jeden z respondentów (3% badanych) nie wykorzystuje w pracy zawodowej elementów terapii pedagogicznej.

4.2. Ocena pomocy finansowej na usamodzielnienie się, zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz na kontynuowanie nauki dla wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

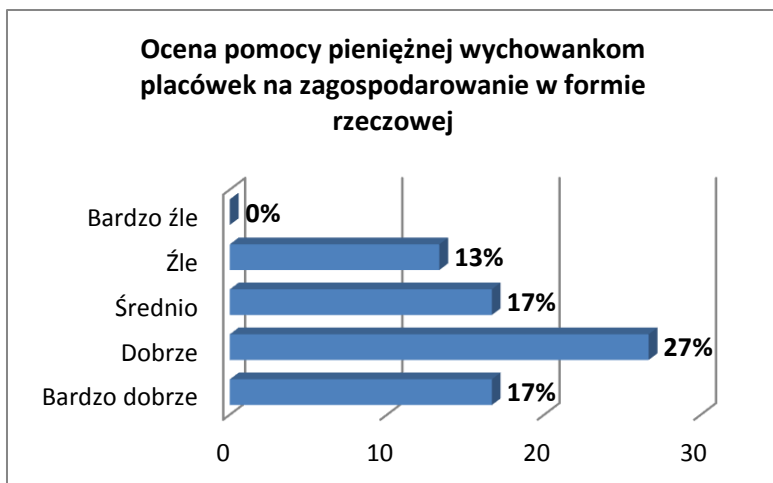
Ocenę istniejących narzędzi i sposobów wspierania wychowanków MOW/MOS/DD/ZP przedstawiono na rys. 15-17, gdzie:

- Rys. 15 Ocena pomocy finansowej na usamodzielnienie się wychowanków MOS/MOW/DD/ZP,
- Rys. 16 Ocena pomocy pieniężnej na zagospodarowanie w formie rzeczowej,
- Rys. 17 Ocena pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki wychowanków placówek.

Rys. 15 Ocena pomocy finansowej na usamodzielnienie się wychowanków MOS/MOW/DD/ZP

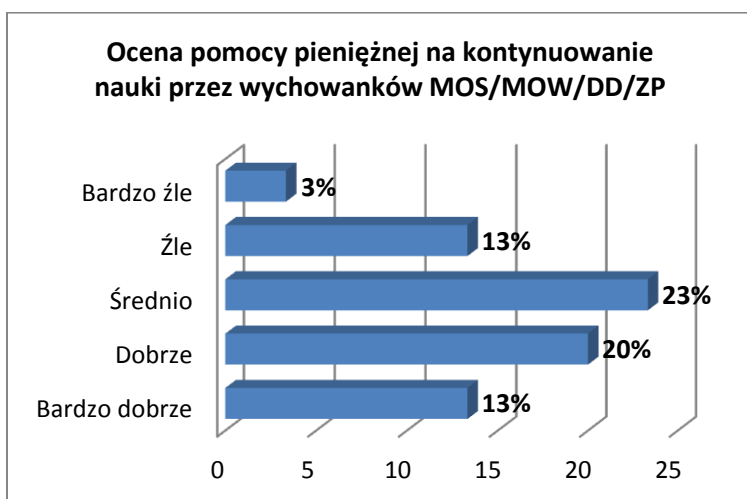
Pracownicy MOS/MOW/D/ZP ocenili pomoc finansową na usamodzielnienie się wychowanków w 23%- średnio, w 20%- dobrze, natomiast 13%- bardzo dobrze. Źle i bardzo źle pomoc finansową na usamodzielnienie się oceniło kolejno 13% i 7% respondentów.

Rys. 16 Ocena pomocy pieniężnej na zagospodarowanie w formie rzeczowej

Udzielaną pomoc pieniężną dla wychowanków placówek na zagospodarowanie w formie rzeczowej (przeznaczonej na np. materiały niezbędne do przeprowadzenia remontu, na pomoce naukowe) dobrze oceniło 27% ankietowanych pracowników MOS/MOW/DD/ZP, 17% bardzo dobrze oraz średnio, natomiast 13% respondentów oceniło źle.

Spośród badanych 26% respondentów nie potrafiło dokonać oceny udzielanej pomocy finansowej na usamodzielnienie się wychowanków i udzielanej pomocy pieniężnej wychowankom na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Rys. 17 Ocena pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki wychowanków placówek.

Pracownicy MOS/MOW/D/ZP ocenili pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki przez wychowanków MOW/MOS/DD/ZP w 23% średnio, w 20% dobrze, natomiast w

13% bardzo dobrze. Źle i bardzo źle pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki oceniło kolejno 13% i 3% respondentów.

Spośród badanych 28% respondentów nie potrafiło dokonać oceny udzielanej pomocy pieniężnej wychowankom na kontynuowanie nauki.

4.3. Narzędzia, których potrzebują pracownicy MOS/MOW/DD/ZP do pracy z wychowankami

Pracownicy MOS/MOW/DD/ZP do pracy z wychowankami potrzebują takich narzędzi, jak:

- wyposażenia sal, komputerów, instrumentów muzycznych,
- programów komputerowych,
- materiałów do zajęć (materiałów plastycznych i kucharskich, materiałów edukacyjnych- słowników, encyklopedii, atlasów, książek biblioterapeutycznych, czasopism),
- sprzętów sportowych,
- hali sportowej,
- klaso-pracowni,
- pracowni komputerowej,
- sali audio-wizualnej,
- możliwości znalezienia placówki w rejonie z którego pochodzi wychowanek, która pomogłaby rozwiązać jego problemy,
- rozwijania własnych kompetencji,
- mniejszej grupy podopiecznych,
- większego pomieszczenia na terapię grupową,
- dostępu do komputera dla wychowawców i nauczycieli,
- dostępności do telefonów,
- ograniczenia biurokracji,
- szkoleń dot. testów projekcyjnych,
- jednolitych aktów prawnych dot. konieczności, realizacji spraw wychowanków,
- funduszy pieniężnych na mieszkania socjalne, na ubrania dla wychowanków,
- hosteli dla wychowanków uczących się i pracujących.

Większość pracowników MOS/MOW/DD/ZP wskazało, że potrzebują wyposażenia sal, komputerów, instrumentów muzycznych, materiałów do zajęć (materiałów plastycznych, materiałów edukacyjnych oraz sprzętów sportowych).

4.4. Sposób, w jaki pracownicy placówek opiekuńczo- wychowawczych wspierają swoich wychowanków.

Pracownicy placówek opiekuńczo- wychowawczych wspierają swoich wychowanków poprzez: rozmowy, udzielanie wszelkiego rodzaju pomocy w rozwiązywaniu problemów, wsparcie psychologiczne i duchowe, prowadzenie zajęć terapeutycznych, choreoterapię, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, wzajemne zaufanie, zwiększenie poczucie własnej wartości, organizację wyjazdów, wyrozumiałość, konsekwentność, motywowanie do działania, naukę samodzielności- np. załatwiania różnych spraw w urzędach, wyszukiwanie potrzebnych materiałów, prowadzenie zajęć wyrównawczo- dydaktycznych, budowanie dobrych relacji, nawiązywanie kontaktu z rodziną wychowanka w celu rozwiązywania ich wspólnych problemów, powierzanie zadań wychowankom, wstawiennictwo, zainteresowanie, wsparcie materialne, pozyskiwanie odzieży, środków higienicznych, poradnictwo indywidualne, wsparcie psychiczne, prowadzenie kółka kabaretowego, polecenie lektury do czytania, angażowanie się w uroczystości, pomoc w uzyskiwaniu środków finansowych, wspólne zajęcia integracyjne, poszukiwanie szkoły, załatwianie mieszkania, udzielanie dobrych rad, a także poprzez swoją postawę i dostępność dla wychowanków, pomoc w nauce, pomoc doradczą, wskazywanie możliwości, omawianie pomocy finansowej, jaką wychowanek może otrzymać w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, wyciągnięcie wychowanków ze złych środowisk i kontrola aby z powrotem nie wrócili na złą drogę, a także poprzez dawanie dobrego przykładu swoim wychowankom.

5. Bariery, które uniemożliwiają wychowankom MOW/MOS/DD/ZP start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową

W obszarze badawczym dotyczącym barier, które uniemożliwiają wychowankom MOW/MOS/DD/ZP start w dorosłe życie i integrację społeczną i zawodową,

pracownicy Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych (MOS), Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW), Domów Dziecka (DD) i Zakładu Poprawczego (ZP) wskazywali:

- bariery, które uniemożliwiają start w dorosłe życie wychowankom placówki,
- bariery, które uniemożliwiają integrację społeczną i zawodową wychowankom MOW/MOS/DD/ZP
- sposób współpracy placówek opiekuńczo- wychowawczych z pracodawcami z powiatu wałbrzyskiego
- czynniki, które decydują o zatrudnieniu osoby, która opuszcza placówkę.

5.1. Bariery, które uniemożliwiają start w dorosłe życie wychowankom placówki

Bariery, które uniemożliwiają start w dorosłe życie wychowankom Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Domów Dziecka i Zakładu Poprawczego, wskazane przez respondentów w wywiadach pogłębionych to:

- brak przygotowania do samodzielnego życia poza placówką,
- niedojrzałość emocjonalna,
- pochodzenie z rodzin dysfunkcyjnych, alkoholowych,
- wcześniejsze przeżycia, trauma,
- środowisko, z którego się wywodzą i do którego często wracają,
- brak ukończonej szkoły,
- zachowanie,
- nieumiejętność wykorzystywania swoich możliwości,
- niezaradność, obawa przed czymś nowym,
- myślą, że wszystko za nich będzie zrobione,
- brak wsparcia socjalnego i psychologicznego,
- brak umiejętności załatwiania różnych spraw i dbania o siebie,
- powrót do domu rodzinnego, do złego środowiska,
- brak możliwości ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej po opuszczeniu placówki,
- bariery finansowe,
- brak przygotowania zawodowego, wykształcenia,

- bezrobocie,
- alkoholizm,
- patologie,
- duże zaległości szkolne,
- emocjonalność,
- niedostosowanie społeczne,
- brak zasad w funkcjonowaniu w środowisku,
- brak wsparcia po usamodzielnieniu się,
- brak mieszkań,
- nie wystarczające kwalifikacje,
- brak możliwości szkoleń,
- nieumiejętność pracy w grupie,
- konflikty z prawem,
- wyuczona bezradność,
- brak wsparcia na zewnątrz,
- roszczeniowość,
- stygmatyzacja,
- biurokracja,
- zaburzone kontakty społeczne,
- brak umiejętności reagowania na sytuacje trudne,
- brak umiejętności gospodarowania środkami finansowymi i dbania o swoje,
- bagaż doświadczeń z dzieciństwa,
- brak wsparcia w rodzinie,
- brak wytrwałości,
- myślenie stereotypowe ludzi,
- brak doświadczenia.

5.2. Bariery, które uniemożliwiają integrację społeczną i zawodową wychowankom MOW/MOS/DD/ZP

Zdaniem respondentów istnieją następujące bariery, które uniemożliwiają integrację społeczną i zawodową wychowankom MOW/MOS/DD/ZP:

- brak zawodu, wykształcenia,
- problemy emocjonalne,

- brak akceptacji,
- brak wiary we własne siły/ poczucie niskiej wartości,
- niechęć do nauki,
- nieumiejętność współpracy,
- egoistyczne podejście do życia,
- niski poziom nauczania
- brak wsparcia ze strony rodziny,
- wycofanie, zaburzenia
- brak wzorców,
- powrót do złego środowiska,
- brak przystosowania się,
- roszczeniowość,
- mocno ograniczona inteligencja społeczna,
- stygmatyzacja,
- nieporadność życiowa,
- stereotypy,
- skrytość, niedostosowanie społeczne,
- brak umiejętności reagowania na sytuacje trudne,
- brak umiejętności gospodarowania środkami finansowymi i dbania o swoje,
- bagaż doświadczeń z dzieciństwa,
- brak umiejętności współdziałania w grupie,
- system opieki społecznej, który sprzyja rozwijaniu postawy roszczeniowej,
- wykluczenie społeczne,
- bieda,
- brak ukończonych kursów zawodowych.

5.3. Współpraca placówek opiekuńczo- wychowawczych z pracodawcami z powiatu wałbrzyskiego

Spośród badanych 63% respondentów wskazało, że placówki MOS/MOW/DD/ZP, które reprezentują współpracują z pracodawcami z powiatu wałbrzyskiego. Współpraca z pracodawcami polega na: kontakcie telefonicznym z pracodawcami w celu uzyskania informacji o ofertach pracy dla wychowanków, załatwianiu praktyk i

prac dorywczych, pozyskaniu darów, organizowanie wizyt lub dni otwartych w zakładach pracy dla wychowanków, udział w organizacji targów/ giełd pracy, a także pozyskiwaniu zleceń prac pomocniczych dla wychowanków.

Z wywiadów wynika, że zaledwie 7% placówek opiekuńczo- wychowawczych bada potrzeby pracodawców z powiatu wałbrzyskiego w zakresie zatrudniania wychowanków placówki.

5.4. Czynniki, które decydują o zatrudnieniu osoby, która opuszcza placówkę

Zdaniem pracowników Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych, Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Domów Dziecka i Zakładu Poprawczego czynniki, które decydują o zatrudnieniu osoby, która opuszcza placówkę opiekuńczo- wychowawczą to:

- odpowiednie wykształcenie bądź zawód,
- wywiad pracodawcy dotyczący wychowanka w placówce- czy jest to osoba zdyscyplinowana, pracowita, informacje o zachowaniu byłego podopiecznego podczas pobytu w MOS/MOW/DD/ZP,
- przebyte praktyki,
- kwalifikacje zawodowe, umiejętności, zdolności,
- status placówki,
- zapał do pracy,
- prezentacja podczas rozmowy,
- dobre chęci pracodawcy,
- umiejętność przekonania pracodawcy,
- pierwsze wrażenie,
- znajomości,
- wygląd zewnętrzny,
- osobowość,
- ukończone kursy, szkolenia,
- pojęcie o pracy,
- brak strachu przed pracodawcą.

IV. Spis rysunków

- Rys. 1 Podział respondentów ze względu na wiek
- Rys. 2 Podział respondentów ze względu na wykształcenie
- Rys. 3 Kierunki uczelni wyższych ukończonych przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP
- Rys. 4 Rodzaje placówek, w których pracują respondenci
- Rys. 5 Podział respondentów ze względu na zajmowane stanowisko w placówce
- Rys. 6 Czas, jaki respondenci zajmują się problematyką młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym
- Rys. 7 Trudności wychowawcze, z którymi najczęściej spotykają się pracownicy MOS/MOW/DD/ZP w pracy z wychowankami placówki
- Rys. 8 Trudności pracowników MOS/MOW/DD/ZP w pracy grupowej z wychowankami placówki
- Rys. 9 Trudności, jakie napotykają pracownicy MOS/MOW/DD/ZP w pracy indywidualnej z wychowankiem placówki
- Rys. 10 Ocena zasobów materialnych, którymi dysponuje placówka
- Rys. 11 Korzystanie z form edukacji pozwalających na podnoszenie kompetencji zawodowych przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP
- Rys. 12 Formy edukacji, z których wychowawcy MOS/MOW/DD/ZP korzystają najczęściej
- Rys. 13 Typy superwizji, z których pracownicy MOS/MOW/DD/ZP korzystają najczęściej
- Rys. 14 Elementy terapii pedagogicznej wykorzystywane przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP
- Rys. 15 Ocena pomocy finansowej na usamodzielnienie się wychowanków MOS/MOW/DD/ZP
- Rys. 16 Ocena pomocy pieniężnej na zagospodarowanie w formie rzeczowej

V. Spis tabel

Tab. 1 Kierunki uczelni wyższych ukończonych przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP

Tab. 2 Rodzaje placówek, w których pracują respondenci

Tab. 3 Podział respondentów ze względu na zajmowane stanowisko w placówce

Tab. 4 Elementy terapii pedagogicznej wykorzystywane przez pracowników MOS/MOW/DD/ZP

VI. Załączniki

Załącznik 1- Scenariusz Indywidualnego Wywiadu Pogłębionego (IDI) -ankieta badawcza na potrzeby innowacyjnego projektu pn. **„Młodzi Gniewni – wypracowanie nowych i skutecznych metod integracji społecznej młodzieży wykluczonej lub zagrożonej wykluczeniem społecznym”**.